

34.2.1. De leider: N.G. Viëtor

De Beiler politiechef speelde na zijn komst in Beilen, december 1941, een belangrijke rol in het Beiler verzet. Hij hielp menig Nederlandse burger en jood aan een veilig onderduikadres en was voor en tijdens zijn eigen onderduikperiode actief in de illegaliteit. Als politieagent was Viëtor goed op de hoogte van de Duitse activiteiten. Bovendien was hij in het bezit van een motorfiets, die hij veelvuldig voor zijn verzetswerk gebruikte. Direct na de bevrijding was hij als plaatselijk commandant van de Politieke Opsporings Dienst actief bij het opsporen van ‘foute’ Nederlanders en de ondervraging van hen. Tijdens deze werkzaamheden kwam door een auto-ongeval een onverwacht einde aan zijn leven.

In april 1940 werd Nico Viëtor als gemeenteveldwachter in Tiendeveen aangesteld. Nicolaus Gerhardus Viëtor was geboren te Assen op 2 december 1911; hij ging daar naar school aan de Stegweg.¹⁸⁹⁾ Nadat hij zijn opleiding aan een zeevaartschool had voltooid, was hij van 1930 tot 1934 zeevarend op de grote vaart. Hij bracht het tot derde stuurman. In die periode kreeg hij verkering met Lien Schuur. Hoewel zij uit een zeemansgezin kwam, wilde Lien geen zeeman als echtgenoot. Daarom volgde hij vanaf juni 1934 een eenjarige opleiding tot politieagent in Den Haag. In 1935 kreeg hij daar meteen een vaste aanstelling. Nico en Lien trouwden in datzelfde jaar.

Als zeeman was Nico gewend geraakt aan een zekere mate van vrijheid. Daarom voelde hij zich na enkele jaren niet thuis in het strak georganiseerde Haagse politiekorps. Hij solliciteerde naar de functie van gemeenteveldwachter in Tiendeveen. Hij voelde zich in de gemeente Beilen snel thuis. Hier kon hij zelfstandig zijn functie uitoefenen.

Omdat er in Tiendeveen geen woonruimte beschikbaar was, woonden Nico en Lien met hun éénjarig dochttertje Coby aanvankelijk in een zomerhuisje, dat in het bos van het Terhorsterzand stond.

In september 1940 verhuisden zij naar Tiendeveen, waar zij woonruimte hadden gevonden bij de weduwe Ter Wee. In april 1941 betrokken zij hun nieuwgebouwde ambtswoning.

*Woning familie Viëtor in
Tiendeveen*

Burgemeester mr. d.r H.J. Wytema benoemde Viëtor officieel op 17 december 1941 tot chef van de politie in de gemeente Beilen. Hij was echter al per 1 december met zijn nieuwe werkzaamheden begonnen. Kort daarop kwamen de Viëtors boven de zaak van Denneboom aan de Brinkstraat 50 te wonen.¹⁹⁰⁾ Op 1 maart 1943 werd Viëtor bevorderd tot hoofd-wachtmeester. Toen de Beiler joden in oktober 1942 waren opgepakt of ondergedoken verhuisde Viëtor met zijn gezin naar de woning van Henri Denneboom aan de Julianastraat 12.¹⁹¹⁾

In de zomer van 1941 -of wellicht daarvoor al - leerde Viëtor Albert van Aalderen kennen. Van Aalderen zat in het bestuur van de afdeling Hoogeveen en omstreken van de Nederlandschen Bond voor den Diensthond. Viëtor bezocht regelmatig demonstraties van de politiehonden in het Spaarbankbos bij Hoogeveen.

*Uitnodiging voor politiehonden-
demonstratie voor N.G. Viëtor*

Hulp

Viëtor raakte in 1941 voor de eerste keer betrokken bij de hulp aan joden. Tijdens zijn periode in Tiendeveen had hij Marius van Zuiden uit Hoogeveen bij een politiehonden-cursus in het Spaarbankbos bij Hoogeveen leren kennen. Van Zuiden, die van joodse afkomst was, voelde zich met zijn zoon Abraham niet meer veilig en vroeg Viëtor of hij bij hem kon onderduiken. Viëtor overlegde dat met zijn vrouw en gaf de beide mannen vervolgens onderdak.¹⁹²⁾

Mede door de hulp van Viëtor overleefden zij de oorlog. Zij zaten ondergedoken bij Viëtor van september tot december 1941. Aangezien het gezin Viëtor naar Beilen verhuisde, werd een nieuw onderduikadres voor vader en zoon Van Zuiden in de omgeving van Tiendeveen gevonden.

Viëtor was in veel gevallen betrokken bij het vervoer van Beiler joden naar onderduikadressen en bij de bevoorrading van de benodigde levensmiddelen en kleding. Hij werd vaak terzijde gestaan door de schrijver Anne de Vries.

Voordat de Duitsers besloten alle joden op te pakken, had Viëtor al Beiler joden geholpen. Zo hielp hij Arnaud van Gelder, die in het kamp Westerbork was terechtgekomen, in de nacht van 23 op 24 augustus 1942 te ontsnappen. Van Gelder achter op de motor van Viëtor naar de familie Geert Lunshof gebracht in de nabijheid van zijn ouderlijk huis (bladzijden 64 en 65).¹⁹³⁾

Nico Viëtor

Ook bij het vervoer van het gezin van Samuël Kats was Viëtor betrokken, evenals bij het echtpaar Harry Denneboom. Harry Denneboom was met behulp van Viëtor uit het kamp Westerbork gehaald. Hij kreeg onderdak bij Kornelis Sikkema aan de Beilervaart.¹⁹⁴ Ook Joseph van Gelder, zijn vrouw Zelma van Gelder-de Leeuw en dochter Rosa werden door hem geholpen. Zij kregen onderdak bij de familie J. Bosma in Drijber.

Op 1 oktober 1942 was Viëtor in Groningen ter ore gekomen, dat alle joden opgepakt en naar het kamp Westerbork gebracht zouden worden. Een dag later kregen enkele collega's van hem in Assen hetzelfde te horen. De Duitse bezetter wilde bij het oppakken van de joden gebruik maken van de Nederlandse politieagenten. Burgemeester Wytema, ingeseind door Viëtor, weigerde zijn politieagenten opdracht te geven de joden op te halen. De burgemeester werd daarop gearresteerd. Later zou hij als straf 'verbannen worden uit de drie noordelijke provincies'. Hij ging toen in Dalfsen wonen.

Viëtor heeft vervolgens samen met zijn vrouw de Beiler joden die nog niet in een werkkamp zaten gewaarschuwd voor het dreigend gevaar van deportatie. Voor allen had hij een schuilplaats gevonden.

Het gezin David Kats maakte echter geen gebruik van Viëtors aanbod van twee onderduikadressen. Zij wilden als gezin bij elkaar blijven. Ook anderen, veelal gezinnen, maakten geen gebruik van het aanbod van de Viëtors. In de nacht van 2 op 3 oktober 1942 werden zij allen door de Duitsers met medewerking van Nederlandse politiemannen gearresteerd en afgevoerd.

In het weekeinde van 21 en 22 augustus 1943 was Nico Viëtor nog betrokken bij een poging om een koerierster van de verzetsgroep van Johannes Post, Celina Johanna Kuiper, schuilnaam 'Thea', uit het kamp te bevrijden. Als schuilnaam gebruikte Viëtor de naam Van der Wouden. De bevrijdingspoging mislukte, omdat de koerierster weigerde te vluchten uit angst voor represailles voor haar medegevangenen in de barak waar zij zat opgesloten.¹⁹⁵

Viëtor hielp niet alleen joodse medeburgers aan een onderduikadres. Hij was ook actief betrokken bij het tijdelijk onderbrengen van geallieerde bemanningsleden van neergestorte vliegtuigen in het noorden van het land die via een vluchtroute naar België gebracht moesten worden. Wij schreven daarover al op de bladzijden 101 en 102 van dit hoofdstuk.

Lien Schuur

Lien Schuur, Viëtor's vrouw, was zeer nauw betrokken bij het verzetswerk. Zij deed vaak het gevaarlijke koerierswerk. Als een razzia op handen was, nam Lien de fiets en reed langs de personen die gewaarschuwd moesten worden. Voor degenen die verderop woonden, zoals Zwanenburg en Oosterveen had ze een tussenpersoon. Het is ook voor een groot deel aan Viëtor en zijn vrouw te danken geweest, dat de twaalf ondergedoken joden uit de gemeente Beilen en andere onderduikers uit handen van de Duitsers zijn gebleven.

In een spijker

Persoonsbewijs van Lien Viëtor-Schuur. Op het persoonsbewijs staat één van de vele schuilnamen van haar man: 'Feeter'.

Viëtor was ook betrokken geweest bij de voorbereidingen van de dodelijke aanslag op opperwachtmeester Hendrik Huizing (bladzijden 141 tot en met 152). Hij wist van één van zijn naaste medewerkers in het verzet, Willem de Groot, dat de SD in Assen hem ook verdacht van betrokkenheid bij de aanslag. Enige dagen na de aanslag was De Groot scherp ondervraagd door iemand van de SD over Viëtor. De Groot had daarbij verklaard in de onschuld van Viëtor te geloven. De Groot verkondigde dat op zo'n stellige manier, dat de SD na verloop van tijd nog niet kon geloven dat Viëtor van de aanslag afwist.¹⁹⁶⁾

Toen Viëtor door de arrestatie van F.J.H. Overhand Landberg merkte, dat de SD nog steeds met het onderzoek na de aanslag op Huizing bezig was, besloot hij met zijn gezin onder te duiken.

Op donderdagmorgen 23 maart 1944 belde Viëtor op, zoals hij zei, vanuit de oogheelkundige polikliniek te Groningen. Hij deelde hoofd-wachtmeester J.H. Muller mee, dat hij de avond tevoren met zijn oog in een spijker gelopen was, die in zijn schuur uit een balk stak. Later op de middag belde hij opnieuw. Viëtor zei, dat alles nogal meeviel, maar hij zou de komende dagen tweemaal daags moeten terugkomen voor de behandeling van zijn oog. Hij zou regelmatig naar Beilen telefoneren over de stand van zaken.

Op 27 maart 1944 had Muller nog niets gehoord. Hij meldde toen het verdwijnen van Viëtor bij de commandant van de afdeling Beilen, onderluitenant D. Zwerver. Laatst-

genoemde informeerde bij de ziekenhuizen in Groningen. Daar was echter niets van een patiënt Viëtor bekend. Vervolgens informeerde hij bij een aantal personen naar de mogelijke verblijfplaats van Viëtor. Toen ook dat niets opleverde, besloot hij samen met Muller naar het huis van Viëtor aan de Koorstraat 12 te gaan.

Zij kwamen door een openstaand raam op de bovenverdieping de woning binnen. Hier ontdekten zij, dat niet alleen de kleren verdwenen waren, maar ook beddengoed, etenswaren en persoonlijke bezittingen. Kennelijk was hij met zijn vrouw en dochtertje vertrokken. Zijn uniform met dienstpistool had hij in de woning achtergelaten.

Veel politiemensen waren met medeneming van hun wapens ondergedoken. In dat geval dreigde Rauter gezinsleden en ouders te arresteren. In oktober 1943 had Rauter laten weten, dat zijn familieleden voor onbepaalde tijd naar een concentratiekamp zouden worden afgevoerd als een politiemans met medeneming van zijn wapen onderdook. Vanaf juli 1943 waren al verscheidene vrouwen of ouders van een ondergedoken politiemans gearresteerd; Sippenhaft noemden de Duitsers het. Zij werden overigens later door Rauter weer vrijgelaten. Viëtor had zijn dienstpistool opzettelijk achtergelaten om problemen te voorkomen. Bovendien had hij door zijn contacten in het verzet snel een ander wapen. Viëtor was op donderdag 23 maart 1944 met zijn gezin met hulp van Anne de Vries, die over een auto beschikte, gevlucht. De eerste nacht verbleven zij bij kennissen van Anne de Vries in Hoogeveen. De volgende dag gingen ze met hem naar Dalfts, waar oud-burgemeester Wytema was gaan wonen. Daar verbleven ze enige weken. Toen het ook hier te gevaarlijk werd, vonden zij onderduikadressen in Ruurlo, Enschede, Almelo, Vriezenveen en Vroomshoop, steeds voorzien van andere vervalste persoonsbewijzen. Vervolgens keerden zij weer terug in Drenthe, waar zij onderdak kregen bij politieagent Ibele Offeringa in Hollandscheveld.¹⁹⁷⁾

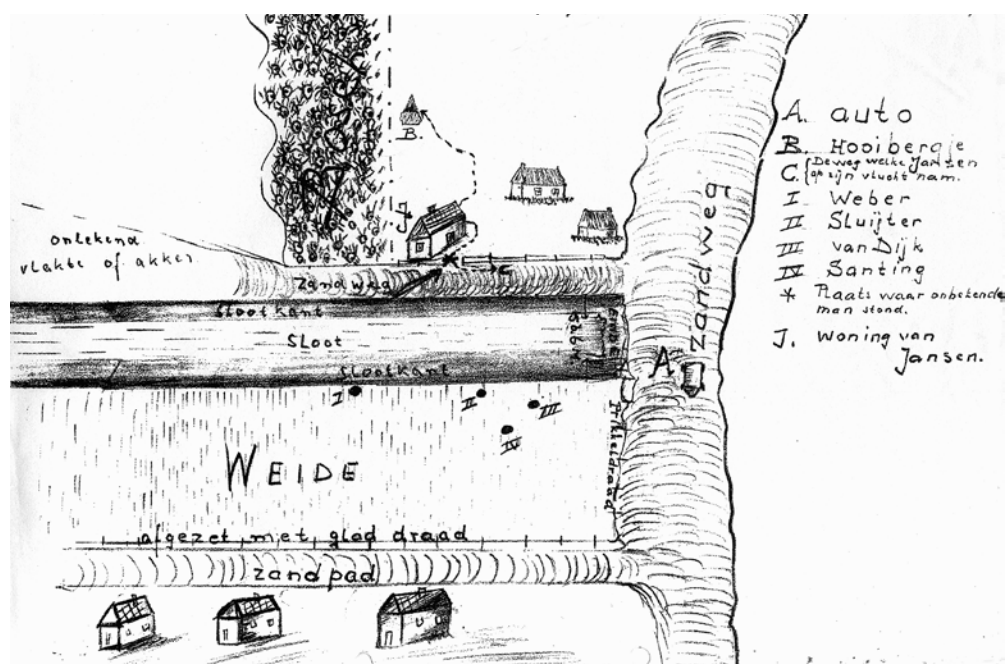
Lien Viëtor-Schuur met haar dochter Coby voor de woning Koorstraat (Julianstraat) 12

In het najaar van 1944 werden ook in deze streek veel razzia's gehouden. Daarom verbleef Viëtor niet altijd bij zijn vrouw en dochtertje. Nadat zij weer eens tijdens een razzia hadden moeten vluchten, vonden Lien en Coby Viëtor onderdak in Schuinesloot op een adres, waar ook ds. Slomp, alias Frits de Zwerver, korte tijd was ondergedoken.¹⁹⁸⁾

Vervolgens werden zij weer naar Tiendeveen gebracht, waar zij onderdak vonden bij Aaldert Jansen. Na een razzia moesten zij andermaal vluchten.

Op 9 februari 1945 was Klaas Westerbeek door de SD uit Assen gearresteerd. Hij wist, dat bij Aaldert Jansen in Tiendeveen de politieman N.G. Viëtor uit Beilen met zijn vrouw en kind en dominee Heersink uit Drijber ondergedoken zaten. Verder wist Westerbeek, dat er dikwijls bij Jansen vergaderingen werden gehouden door de ondergrondse beweging. De Duitse Kriminal-Sekretär Willy Weber van de SD in Assen was betrokken bij het verhoor van Klaas Westerbeek in februari 1945. Weber:

“Tijdens het verhoor van Westerbeek uit Beilen en andere mensen kwam aan het licht, dat de politieman Nico Viëtor uit Beilen ondergedoken zou zijn bij een zekere Jansen in Tiendeveen. Ik ben toen samen met de SD-ers Meindert Johan van Dijk, Hendrik Tijme Santing en een chauffeur in een personenauto naar Tiendeveen gereden met de bedoeling Viëtor op te sporen en te arresteren. We kwamen eerst op een verkeerd adres, waar Santing aan een bewoner vroeg, waar Jansen woonde. Deze wees het huis van Jansen aan, waarop wij in de richting van bedoelde woning zijn gelopen. De chauffeur liep niet mee, omdat onze auto kapot was en gerepareerd moest worden. Wij kwamen dicht bij Jansens woning voor een kanaal te staan, waar wij niet over heen konden aangezien er geen brug aanwezig was.”

Schets situatie bij de familie Jansen

Familie Jansen

Dit vond precies drie weken na de arrestatie van Westerbeek plaats. Jansen zag die morgen de SD-ers aankomen:

“Om half elf ’s morgens bevond ik mij in de keuken van mijn woning, toen mijn vrouw mij waarschuwde, dat enige Duitsers in uniform hard op onze woning kwamen aanlopen. Ik nam mijn fiets en begaf mij in de richting van de Duitsers, die SD-ers bleken te zijn. Door hen tegemoet te fietsen hoopte ik, dat ze mij zouden laten passeren. Ik zag, dat de SD-ers een zekere Parqu, die als evacu e in Noordscheschut woonde, hadden aangehouden. Hij stond met zijn handen omhoog. Tussen de SD-ers en mij bevond zich een water, genaamd Noorder Hoofddiep. Bij dit water aangekomen wilde ik links afslaan doch de SD-ers riepen: “Halt, staan blijven, anders schieten wij je dood!” Ik riep hen toe: “Ik moet eerst terug naar huis,” waarop ik mij omkeerde en met de fiets aan de hand op mijn woning aanliep. Gelijkertijd echter schoten de SD-ers op mij met een pistool en een karabijn. De kogels floten mij om de oren. Ik ben daarop verder gevlucht, terwijl de SD-ers mij, naar het geluid van de schoten te oordelen, naschoten met een karabijn en een stengun. Ik vluchtte eerst over een stuk vlak veld. Daarna kwam ik weer in een bos terecht. Toen hield het schieten op.”

Drie SD-ers zochten daarop het bos af. De SD-er M.J. van Dijk ging naar de boerderij van Jansen.

Van Dijk verhoorde Klaasje Jansen-Kok en vroeg haar of de politieman Nico Viëtor bij haar was ondergedoken. Zij ontkende, waarna Van Dijk haar nog meer vragen stelde. Even later kwamen ook de drie andere SD-ers in de boerderij. Van Dijk was gekleed in

een uniform van de Nederlandse politie, Santing was in burger en de andere twee droegen een Duits uniform.

Na verhoord te zijn moest zij binnen tien minuten de woning verlaten. Zij mocht wat kleren van haarzelf en van de kinderen meenemen. Zij liep daarop naar de burens en zag hoe de SD-ers serviesgoed, spek en andere etenswaren naar hun auto brachten, die een eindje verderop stond. Ook namen ze een hoeveelheid zeep mee. Toen zij vertrokken, sloot Weber de boerderij af en haalde de krukken uit de deuren.

Jansen was ontkomen door het Linthorst Homankanaal over te zwemmen, waarna hij bij een bekende een fiets had geleend en naar Hoogeveen was gegaan. Jansen:

“Hier dook ik onder. Mijn gezin werd die dag uit de woning gezet. Al mijn spullen werden in beslag genomen, terwijl het huis werd gesloten.

Later ben ik te weten gekomen, dat Westerbeek op een dusdanige wijze mishandeld is geworden door de SD-ers, dat hij tenslotte aan hen verteld heeft, wat hij van mij wist.

Op het moment van de inval waren toevalligerwijze Viëtor en dominee Heersink niet in mijn woning. Ze bevonden zich op ongeveer 200 meter afstand bij een buurman.

Ook mevrouw Viëtor was die dag samen met haar kind afwezig.”

Enige dagen later kwam een vrachtauto bij de woning van Jansen, waarop zo goed als al het huisraad, gebruiksvoorwerpen, fietsen enz. werden geladen. Ook twee varkens werden meegenomen. In de woning werd een kast zwaar beschadigd, zodat deze niet meer was te gebruiken.¹⁹⁹⁾

Het gezin Viëtor kreeg nu een onderduikadres bij Berend Rolleman, die in een boerderij bij de Kremboongbossen nabij Tiendeveen woonde. Daar bleven zij tot de bevrijding.

Boerderij familie Rolleman

Lien Viëtor bleef al die tijd actief in het verzet. Zo was zij onder andere betrokken bij een wapendropping op een open stuk land bij Tiendeveen, die georganiseerd was door onder andere Jos van Alderen uit Hoogeveen.²⁰⁰⁾ Verder was zij koerierster voor haar man en voor ds. Heersink.

Nico Viëtor was in deze periode samen met ds. Heersink ondergedoken in een hol in het bos van Cornelis Jansen, de vader van Aaldert Jansen.

Bevrijding

Bij de bevrijding van de gemeente Beilen op 11 en 12 april 1945 bevond Viëtor zich in Wijster, waar hij het verzet coördineerde. Zo stuurde hij Johannes Willem Bouwmeester op 11 april naar Spier om daar poolshoogte te nemen.

Toen Beilen bevrijd was, ging Lien Viëtor met haar dochter Coby, Zelma van Gelder-de Leeuw en dochter Rosa, die in Drijber bij Bosma waren ondergedoken, naar Beilen. Viëtor was daar al gearriveerd. Gedreven als hij was, had hij de organisatie tot het opsporen van landwachters ter hand genomen. Later werd hij districtshoofd van de Politieke Opsporings Dienst (POD) te Beilen.

De eerste dagen na de bevrijding bracht het gezin Viëtor door bij collega Hendrik Schuldink, die aan de Esweg woonde. Hun eigen huis was na hun vlucht in maart 1944 in gebruik genomen door het gezin van onderluitenant Johannes Wijnja, de opvolger van Hendrik Huizing. Het huis was uitgewoond. Na een grondige schoonmaakbeurt konden ze weer in de Julianastraat wonen.

Overspannen

Toen de rust enigszins terugkeerde en de spanning was geweken, raakte Lien Viëtor overspannen. Dertien maanden voortdurend opgejaagd te worden, op negentien adressen ondergedoken te zijn geweest, eisten hun tol. Zelf schreef zij daar in 1982 het volgende over:

“Met mijn dochttertje van 4 jaar heb ik op 19 onderduikadressen gezeten en moest soms met haar in het holst van de nacht vluchten, omdat mijn man en ik vogelvrij waren verklaard.”

Dokter Meijering was in die tijd haar steun en toeverlaat.

Broer Jan Nico Viëtor

Nico Viëtor had een broer, Jan Nicolaus Viëtor, die tijdens de bezetting hoofdinspecteur bij de staatsrecherche in Den Haag was. In schril contrast met zijn broer heulde Jan Nico Viëtor samen met de bezetter. Een zwager van beide broers, R. Bartels uit Assen, verklaarde na de overleg over zijn ‘foute’ zwager het volgende:

“Mijn zwager was gehuwd met de Oostenrijkse Mathilde Maurer. Dit huwelijk was van grote invloed op zijn politieke inzichten. Vóór zijn huwelijk bezocht hij Oostenrijk. Daar hoorde hij over de slechte bestaansvoorwaarden en dat deze na de aansluiting bij Duitsland verbeterd waren. Hierdoor werd zijn keuze op politiek staatkundig gebied definitief bepaald. Zijn ontvankelijk gemoed zal daarbij zeker van invloed zijn geweest.”²⁰¹⁾

Jan Nico Viëtor

Van eind juli 1944 tot 10 september 1944 was Jan Viëtor met vakantie naar Oostenrijk geweest. Bij zijn terugkeer in Nederland werd hij in verband met oorlogsomstandigheden met het merendeel van het personeel van de documentatiedienst overgeplaatst naar Westerbork.

Na een verblijf van twee weken in Westerbork werd Viëtor gedetacheerd bij de Sicherheitspolizei in Assen. Volgens zijn verklaringen heeft hij in Assen nagenoeg geen actieve dienst gedaan.

In Assen bezocht Jan Viëtor wel eens zijn zwager R. Bartels. Bartels:

“Mijn zwager bezocht ons enkele malen. Het contact was door de verschillende politieke opvattingen niet veelvuldig. In die tijd hadden wij een onderduiker, hetgeen mijn zwager te weten kwam. Wij waren niet bang voor moeilijkheden, ondanks het feit dat de vader van de onderduiker, die mijn zwager goed kende, een naar zijn mening verkeerde houding tegenover hem aannam door hem niet te groeten.

Zoals U weet, was wijlen mijn andere zwager chef-veldwachter te Beilen, illegaal werker. Hij dook in maart 1944 onder.

Mijn zwager Jan Viëtor die op de hoogte was van de hardnekkige pogingen van de SD om zijn broer Nico Viëtor te arresteren, liet geen gelegenheid voorbij gaan ons te wijzen op de noodzakelijkheid voor zijn broer om, zo deze zich in Drenthe bevond, deze provincie zo spoedig mogelijk te verlaten, daar anders een arrestatie zo goed als zeker was. Tegenover ons zei hij, dat hij zeer graag persoonlijk in contact wilde komen met zijn broer om hem voor het dreigende gevaar te waarschuwen. Hoewel wij zijn waarschuwing wel hebben doorgegeven, hebben wij hierin geen enkele actie ondernomen, aangezien wij er geenszins van verzekerd waren dat de SD, gelet op de nauwe familieband, ook de gangen van zwager Jan zou nagaan.”

Op 7 december 1944 bezocht Jan Viëtor Anne de Vries om te informeren naar het onderduikadres van zijn broer. Hij vertelde, dat het zijn bedoeling was om zijn broer te redden, daar bij de Duitse SD bekend was, dat hij aan het hoofd stond van een verzetsploeg in de buurt van Hoogeveen. De Vries antwoordde, dat hij het adres van Nico Viëtor niet wist, maar vroeg wel aan Jan Viëtor om over enkele dagen terug te komen, waarbij hij beloofde, dat hij in die tijd zou proberen om Nico te vinden. Anne de Vries had geregeld contact met Nico en had twee dagen later een onderhoud met hem, waarin werd afgesproken,

dat Anne de Vries Jan Viëtor het adres van zijn broer nog niet zou vertellen, maar dat hij eerst zou proberen om te weten te komen, wat Jan met zijn broer voorhad.

Op 12 december 1944 bezocht Jan Viëtor Anne de Vries opnieuw. Op de vraag of Anne de Vries zijn broer had gevonden, antwoordde deze ontkennend. Jan zei toen: "Ga maar naar Mulder in Beilen, die weet mijn broer wel te zitten. En dominee Vellenga weet hem ook wel te vinden. De SD weet, dat deze predikant uit Meppel in contact staat met een verzetsgroep in de buurt van Hoogeveen." De Vries waarschuwde persoonlijk nog dezelfde dag Mulder in Beilen en gaf een illegale werker uit Meppel, die juist die dag naar Meppel moest, een waarschuwing voor ds. Vellenga.²⁰²⁾

Enige dagen voordat Assen door de geallieerden werd bevrijd, werd Jan Viëtor overgeplaatst naar de Sicherheitspolizei in Alkmaar, alwaar hij tot de capitulatie van Duitsland in mei 1945 heeft vertoefd. Hij heeft toen Alkmaar verlaten om zich naar zijn broer in Beilen te begeven. Tijdens die reis werd hij door leden van de Binnenlandse Strijdkrachten op 10 mei 1945 te Wapenveld gearresteerd.²⁰³⁾

Hij werd gevangen gezet in de plaatselijke lakfabriek. Via een briefkaart deed hij een indringend beroep op zijn broer in Beilen:

'Je weet, dat ik jou ook meermalen een tip heb doen toekomen, als men op het punt stond je te arresteren. Niet alleen jij, maar ook je vrienden trokken hier voordeel van. Welnu, beste Nico, laat mij nu ook niet in de steek.'

Nico Viëtor heeft niets voor zijn broer kunnen en wellicht ook niets willen doen. In hoeverre en in welke frequentie hij door zijn 'foute' broer is getipt, is niet bekend. Ook is het maar de vraag of Jan voortdurend op de hoogte is geweest van de schuiladressen van zijn broer. Toch blijft het opmerkelijk, dat hij in zijn briefkaart gewag maakt van de tips, die hij zijn broer en andere mannen in het verzet zou hebben gegeven. Overigens heeft een en ander niet geleid tot een strafvermindering.

Nico Viëtor heeft zijn broer één keer opgezocht, waarna hij de contacten heeft verbroken. Na de oorlog werd Jan Viëtor aanvankelijk tot levenslange gevangenisstraf veroordeeld. Na in beroep te zijn gegaan werd deze straf omgezet in elf jaar gevangenisstraf.²⁰⁴⁾

Overleden

Op 29 juni 1945 was Viëtor in een auto (DKW) op weg naar Beilen. Samen met zijn chauffeur Bert Dijkstra hadden zij enkele vrouwlijke arrestanten in de auto. Op de Groningerstraatweg in de buurt van Peelo wilde Dijkstra met een flinke snelheid een voor hem rijdende personenauto, bestuurd door Albertus Kruze uit Assen, langs de rechterzijde inhalen. Hij raakte daarbij de achterzijde van de auto, waarna de auto naar links zwaaide en in de linker bermsloot terecht kwam. Door de botsing sloeg Viëtor met de hoofd door het voorruit, waarbij hij een slagaderlijke bloeding opliep. Hij overleed ter plaatse.

Dijkstra liep bij de botsing een hersenschudding op en werd naar het ziekenhuis vervoerd. Eén van de vrouwelijke arrestanten kreeg bij het ongeval een bloedende hoofdwond. Ook zij werd in het ziekenhuis in Assen verbonden.²⁰⁵⁾

De beide mannen hadden lange dagen gemaakt. Beiden waren oververmoeid, waardoor de reactiesnelheid van Bert Dijkstra was verminderd.

Foto linksboven: Nico Viëtor zat naast de bestuurder. Hij sloeg met zijn hoofd door de voorruit.

Foto rechtsboven: De auto met gasgenerator, waartegen de DKW van Viëtor reed.

Foto rechts: overlijdenskaart.

Heden overleed, door een noodlottig ongeval, onze innig geliefde Man en Vader

NICOLAUS GERHARDUS VIËTOR,

in den ouderdom van ruim 33 jaar.

BEILEN, 29 Juni 1945.

L. VIËTOR-SCHUUR
COBY.

Teraardebestelling te Beilen op 4 Juli a.s. Samenkomst hotel Prakken. Vertrek 2 uur.

U wordt hierbij uitgenoodigd den overledene de laatste eer te bewijzen en daartoe om 1 uur in hotel Prakken aanwezig te zijn.

Begrafenis

Nico Viëtor werd op 4 juli 1945 met militaire eer begraven. Hij had ooit eens te kennen gegeven, dat hij, indien hem iets mocht overkomen, in stilte begraven wilde worden. Daarom bleef een eresaluut achterwege.

De uitvaartdienst werd geleid door ds. H.J. Heersink, zijn vriend uit de illegaliteit. Lien Viëtor-Schuur herinnert zich nog de volgende zinsnede:

“...Wat moet de hemel schoon zijn als mensenhanden deze bloemenweelde kunnen scheppen.”

De kop van de begrafenisstoet arriveert bij het kerkgebouw van de Nederlands Hervormde Gemeente.

Voor de kerk vormden militairen een erebaag.

Bij het graf van Nico Viëtor

Op 6 december 1984 werd Lien Elzer-Schuur onderscheiden met het verzetsstrijderskruis. Coby Viëtor mocht dezelfde onderscheiding als posthuum eerbetoon aan haar vader in ontvangst nemen.

De leider van het verzet

Nico Viëtor was de leider van het Beiler verzet. Er was uiteraard geen sprake van een echte organisatie, noch was er sprake van een Knokploeg. De structuur was er meer één van een zogenaamde cellen-systematiek, waarbij één persoon, in dit geval Viëtor, nauwe contacten had met een aantal mensen, die op hun beurt weer contacten hadden met een beperkt aantal anderen. Het Beiler verzet had dus een piramide-opbouw met aan de top Nico Viëtor die nauwe contacten onderhield met Anne de Vries voor het noordelijk deel van de gemeente Beilen, met Klaas Westerbeek voor het centrale deel en met ds. H.J. Heersink voor het zuidelijk deel.

Wij zullen deze tweede laag van naaste medewerkers in het verzet achtereenvolgens bespreken. Ook zullen wij in deze tweede laag Willem de Groot bespreken, een man die gedurende de bezettingstijd lid was van de NSB, maar de verzetslieden vanaf zijn komst in de gemeente Beilen vele diensten heeft bewezen.